

Leon XIV o współczesnych "rzeczach nowych". Przesłanie Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Społecznych w związku z publikacją encykliki Ojca Świętego Leona XIV "Magnifica humanitas"

2.6.2026 - | Konferencja Episkopatu Polski

Rada ds. Społecznych Konferencji Episkopatu Polski przyjmuje z uznaniem i radością encyklikę Ojca Świętego Leona XIV Magnifica humanitas, ogłoszoną 25 maja 2026 roku, w 135. rocznicę encykliki Papieża Leona XIII Rerum novarum. Wyrażamy podziękowanie Ojcu Świętemu za podjęcie tematyki, która dotyka najgłębszych pytań, jakie stawia sobie współczesny człowiek.

Centralnym tematem encykliki są „rzeczy nowe” naszych czasów: cyfryzacja, sztuczna inteligencja oraz robotyka. Leon XIV podejmuje wobec tych zjawisk podobny wysiłek, jaki Leon XIII podjął wobec przemian wywołanych rewolucją przemysłową. Dokonuje pogłębionego rozeznania antropologicznego, społecznego i moralnego współczesnej rewolucji technologicznej, ukazując zarówno jej szanse, jak i zagrożenia. Papież, posługując się dwoma obrazami biblijnymi, zwraca uwagę, że przed ludzkością stoi wybór „pomiędzy budowaniem wieży Babel a odbudową Jerozolimy: między władzą, która rości sobie pretensję do panowania nad niebem, a ludem, który – w obecności Boga – podejmuje zgodnie pracę nad odbudową murów braterskiego współistnienia” (MH 9). Technologia choć „sama w sobie nie jest złem”, to „nie jest jednak neutralna, ponieważ przyjmuje ona oblicze tych, którzy ją projektują, finansują, regulują i wykorzystują” (MH 9). Jednocześnie przestrzega przed technokratycznym sposobem myślenia, który mierzy rzeczywistość wyłącznie kategoriami skuteczności, kontroli i zysku, prowadząc do podporządkowania człowieka logice systemów technologicznych i ekonomicznych.

Szczególną wartość encykliki stanowi podjęcie szeregu nowych zagadnień społecznych, które dotychczas nie były w takim zakresie obecne w papieskim nauczaniu. Ojciec Święty analizuje m.in.: problem władzy cyfrowej sprawowanej przez globalne podmioty technologiczne, potrzebę przejrzystości i odpowiedzialności algorytmów, zagrożenia związane z gromadzeniem danych osobowych, manipulowaniem informacją oraz wpływem sztucznej inteligencji na procesy demokratyczne i kształtowanie opinii publicznej. W konsekwencji Papież Leon XIV zwraca uwagę na konieczność ochrony prawdy jako dobra wspólnego, wskazując na niebezpieczeństwo dezinformacji, polaryzacji społecznej oraz osłabiania zaufania społecznego. Wzywa do budowania opartej na prawdzie „ekologii komunikacji”, która służy spotkaniu ludzi, wzajemnemu szacunkowi i odpowiedzialnemu korzystaniu ze środków przekazu (MH 137-138).

Ojciec Święty podkreśla także nieprzemijającą wartość pracy ludzkiej i ostrzega przed nowymi formami wykluczenia wynikającymi z automatyzacji i cyfrowej transformacji gospodarki. Wskazuje na konieczność tworzenia gospodarki służącej człowiekowi, ochrony godnego zatrudnienia, sprawiedliwego wynagrodzenia oraz wspierania rodzin i ludzi młodych, którzy szczególnie odczuwają skutki dynamicznych zmian społecznych i ekonomicznych.

Na podkreślenie zasługuje także papieska analiza nowych form nałogów i kontroli społecznej. Leon

XIV ostrzega przed cyfrowymi mechanizmami uzależniania użytkowników, utowarowieniem ludzkiej uwagi oraz ograniczaniem wolności człowieka poprzez narzędzia technologiczne. Wzywa do ochrony wolności sumienia, odpowiedzialnego wychowania młodego pokolenia oraz rozwijania kompetencji niezbędnych do świadomego funkcjonowania w świecie cyfrowym.

Ojciec Święty podejmuje również niezwykle aktualne kwestie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, poświęcając obszerny fragment zagadnieniu zastosowania AI w sferze militarnej. Autonomiczne systemy uzbrojenia, obniżanie progu użycia siły, anonimizacja odpowiedzialności za decyzje o użyciu śmiertelnej siły to realia, które domagają się pilnych regulacji prawnych na poziomie międzynarodowym. Leon XIV zwraca uwagę, że współczesne konflikty wymagają przewyższenia teorii „wojny sprawiedliwej”, która zbyt często służyła usprawiedliwianiu wszelkich wojen. Przy zachowaniu prawa narodów do uprawnionej obrony przed agresją Papież wskazuje, że ludzkość dysponuje dziś skuteczniejszymi i bardziej godnymi człowieka sposobami rozwiązywania sporów, takimi jak dialog, dyplomacja i przebaczenie (MH 192). Podkreśla zarazem, że sięganie po siłę i broń jest oznaką kryzysu relacji międzyludzkich i międzynarodowych, a jego najtragiczniejsze konsekwencje ponosi ludność cywilna.

Ważne miejsce w encyklice zajmuje również kwestia migracji. Leon XIV przypomina, że jednym z najistotniejszych sprawdzianów sprawiedliwości społecznej jest sposób traktowania migrantów, uchodźców oraz wszystkich osób zmuszonych do opuszczenia swoich domów z powodu ubóstwa, konfliktów zbrojnych, prześladowań, zmian klimatycznych czy katastrof środowiskowych. Papież podkreśla, że „sprawiedliwość społeczna w tej dziedzinie zakłada co najmniej dwa wzajemnie dopełniające się zobowiązania. Z jednej strony, strzec prawa do nadziei tych, którzy są zmuszeni do wyjazdu, zapewniając im drogi bezpieczne i legalne, godne warunki przyjęcia oraz rzeczywiste ścieżki integracji. Z drugiej zaś, wspierać także prawo do pozostania na własnej ziemi w pokoju i bezpieczeństwie, stawiając czoła głębokim przyczynom, które zmuszają do migracji, także tym związanym z niesprawiedliwościami gospodarczymi i kryzysem klimatycznym. Gdy prawa te są szanowane – stwierdza Papież – migracje mogą stać się okazją do spotkania i wzajemnego ubogacenia narodów” (MH 81).

Istotne miejsce w dokumencie zajmuje krytyczna analiza nurtów transhumanizmu i posthumanizmu, które obiecują przekroczenie ograniczeń ludzkiej natury za pomocą technologii. Ojciec Święty przypomina fundamentalną zasadę, że osoba ludzka, stworzona na obraz Boga, pozostaje centrum życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Nawet najbardziej zaawansowana technologia nie może zastąpić człowieka w jego godności, wolności, odpowiedzialności moralnej, zdolności do miłości i budowania relacji. Leon XIV wskazuje, że ograniczoność, kruchość i zależność nie stanowią defektu ludzkiej natury, który należałoby usunąć za pomocą technologii, lecz są integralnym wymiarem ludzkiego istnienia. To właśnie w doświadczeniu własnej skończoności człowiek odkrywa potrzebę relacji, solidarności oraz otwarcia na Boga, znajdując drogę do autentycznego rozwoju i spełnienia.

Zachęcamy zatem wszystkich ludzi dobrej woli, zwłaszcza polityków, przedsiębiorców, naukowców i wychowawców do wnikliwej lektury encykliki *Magnifica humanitas*, która może się stać przewodnikiem w czasach głębokich przemian cywilizacyjnych. Niech wspaniałe człowieczeństwo, które Bóg nam ofiarował i które objawił w pełni w Jezusie Chrystusie, pozostanie miarą wszystkich naszych codziennych wyborów.

Warszawa, dnia 1 czerwca 2026 r.

Przewodniczący
Rady KEP ds. Społecznych
Bp Marian Florczyk

<https://episkopat.pl/doc/247714.Rada-KEP-ds-Spolecznych-zacheca-do-lektury-encykliki-Magnifica>